

زینب علیپور طهرانی گروه رسانه

همه ما در دوران کودکی طعم شیرین شنیدن قصه‌ها و افسانه‌های پندآموز ایرانی را از زبان مادر بزرگ‌ها چشیده‌ایم. قصه‌هایی که اغلب تقابل شر و نیکی و پیروزی خوبی بر بدی اما به زبان کودکانه بود. حال این افسانه‌ها و قصه‌ها که ریشه در فرهنگ و ادبیات کهن ما دارد، به

یک مجموعه تلویزیونی دیدنی و جذاب به نام مستوران تبدیل شده است. فصل اول آن سال گذشته به کارگردانی سیدجمال سیدحاتمی و مسعود آب‌پرور و تهیه‌کنندگی عطا پناهی روی آنتن رفت و با اقبال خوبی از جانب مخاطبان روبه‌رو شد. از این رو تولید آن به فصل دوم به کارگردانی

سیدعلی هاشمی رسید. داستان این مجموعه هم به شهری افسانه‌ای به نام مستوران برمی‌گردد که در فصل دوم، ماجراهای ۳۰سال بعد روایت می‌شود و لطفعلی پسرلیث و لطیفه که در فصل اول کودکی بیش نبود که به دست راهزنان دزدیده شده بود، حال به جوان رعنایی تبدیل شده که خودش و اتفاقات پیرامونش مضمون قصه این فصل را تشکیل می‌دهد. بسیاری از صاحب‌نظران و منتقدان معتقدند مستوران در فصل دوم جذاب‌تر و روایت‌های دیدنی و شنیدنی‌تری دارد. از این رو جام جم در یک عصر زمستانی میزبان سیدعلی هاشمی کارگردان، الهه خادمی، شکوفه هاشمیان و شاهو رستمی بازیگران این سریال شد و آنچه می‌خوانید حاصل این گپ و گفت میمیان به این هنرمندان است.

۱] مستوران نخستین تجربه کارگردانی شما محسوب می‌شود. با توجه به مضمون تاریخی و افسانه‌ای که این مجموعه دارد، با چالش‌ها و سختی‌هایی برای ساخت این کار روبه‌رو بودید. ضمن این‌که قطعاً اهدافی را از ساخت مستوران در نظر داشتید. چقدر توانستید به آن اهداف دست پیدا کنید؟

۲] سیدعلی هاشمی (کارگردان): می‌توانم بگویم به ایده‌هایی که داشتم خیلی نزدیک شدم. مهم‌ترین چالشی که من برای این کار داشتم و فکر می‌کنم اصولاً کارهای تاریخی دارند، لوکیشن، لباس و گریم و نکاتی از این دست است. چون گریم بازیگران زمان زیادی

درنگ

هاشمیان و رستمی درباره بداهه‌گویی در آثار تاریخی چنین می‌گویند:

۳] هاشمیان-معمولاً آقای هاشمی تا حدی دست بازیگر را باز می‌گذارد و ما اجازه داریم کاری را که فکر می‌کنیم درست است تا حدودی در تمرین انجام بدهیم. چون معتقد است بازیگر بیشتر از بقیه روی ماجرا اشراق دارد. البته زمانی که مقابل دوربین می‌رویم همه چیز کنترل شده است و اتفاقاتی که گفتیم در تمرین هارخ می‌دهد.

۴] رستمی: من به شخصه خودم بالای پنج‌شش بار فیلمنامه را خوانده‌بودم. رمان مستوران را هم خوانده‌بودم و چندبار فصل یک سریال را دیده‌ بودم. چون بازیگران فصل یک هم با همان زبان صحبت می‌کردند. بنابراین یکی از اتفاقات این کار بداهه‌هاست و نکته بعد این است که ما به‌ازای بیرونی این کارا کترها را نداشتیم. چون فضای این کار به گونه‌ای است که در آن تخیل وجود دارد. کاراکترهایی مثل دوال یا و سیمرغ و جادوگر در این کار هست ولی ما به‌ازایی در جامعه نداشتیم. مثلاً من برای صائب که عطاری دارد و آدم بازمه‌ای است. در اینترنت درباره عطاری جست و جو می‌کردم و می‌خواندم که ببینم مثلاً گل‌گاوزبان به چه کار می‌آید تا موقع فیلمبرداری به مشتری بداهه بگویم گل‌گاوزبان را ببر برای فلان بیماری خوب است. اینهاست که به کاراکتر رنگ می‌دهد که البته همه چیز با کمک نویسنده و کارگردان شکل می‌گرفت.

۵] هاشمیان: من فکر می‌کنم طنز بودن نقش صائب و نگین خیلی به ما کمک می‌کرد و دست ما را بازتر می‌گذاشت. چون وقتی نقش طنز بازی می‌کنی خیلی سخت است که در یک چارچوب قرار بگیری. درباره زبان هم باید بگویم که برای من سخت نبود. چون با این زبان آشنا بودم.

۶] رستمی: برای من هم همین‌طور بود. چون سال‌ها شعر کار می‌کردم. برایم زبان این سریال لذت‌بخش بود. به‌هرحال قرارگرفتن در چنین فضای متفاوتی می‌تواند در عین جذابیت، سخت هم باشد اما برای من خیلی سخت نبود. گرچه باید تلاش می‌کردم همه چیز به‌اندازه باشد و به‌اصطلاح طنزش بیرون نزنم. مثالی می‌زنم.

ما بازیگرانی را دیده‌ایم که در داستانی بازی می‌کند که فضای قاجار را تداعی کرده است اما زبان بدنش و حضورش در صحنه و کارهایی که انجام می‌دهد، دقیقاً منطبق با امروز است و مخاطب هم این موضوع را متوجه می‌شود. چون مخاطب ما خیلی باهوش است. به‌نظر من بازیگری که فکر می‌کند مخاطب متوجه نمی‌شود، بازیگر بیپوده‌ای است. من همیشه این راگفته‌ام که ترس من از مخاطب به خاطر باهوش بودنش است.

شبکه نمایش، هویت باکس هاو جدول بخش خود را تغییر می‌دهد. محمد غلام‌رضایی، مدیر شبکه نمایش در خصوص تغییرات در جدول پخش این شبکه گفت: همزمان با ایام پیروزی انقلاب اسلامی، شبکه نمایش سیمانتیپراتی را در جدول نمایش خود داده است و از امروز ۲۳ بهمن ماه به شکل جدیدی در خدمت مخاطبان خواهد بود. از امروز به بعد هر شب ساعت یک بامداد فیلم‌های کلاسیک تقدیم نگاه بینندگان می‌شود. مدیر شبکه نمایش سیما

تغییر برنامه‌های شبکه نمایش

نوید داد؛ مخاطبان هر شب ساعت ۱۹ منتظر یک فیلم از سینمای بین‌الملل باشند که غالباً سیاسی، خانوادگی و تاریخی است. شبکه نمایش سیما، برای دوستداران آثار سینمای ایران هم از روز شنبه تا سه‌شنبه، ساعت ۲۱، بهترین آثار سینمای ایران را پخش خواهد کرد. غلام‌رضایی اضافه کرد: ساعت ۲۰ و ۲۰ دقیقه روزهای چهارشنبه تا جمعه هم وعده ملاقات علاقه‌مندان به سینمای هند و بالیوود با شبکه نمایش است. مدیر شبکه نمایش سیما با کس ساعت ۲۳ این

۱] شما هم مخاطب فصل یک مستوران بودید یا زمانی که کارگردانی فصل دوم به شما پیشنهاد شد، بیننده آن شدید؟

به دلیل دوستی که با آقای پناهی تهیه‌کننده کار داشتم، حتی موقع تصویربرداری فصل اول سر ضبط رفته و به سریال هم علاقه‌مند بودم. زمانی که تصویربرداری فصل یک در حال انجام بود، متن را به من دادند و از من خواستند کارهای برنامه‌ریزی‌اش را انجام بدهم. البته نظارتی هم داشتم که مطرح کردم و فیلمنامه اصلاح شد. قرار بود آقای آب‌پرور فصل دوم را هم بسازد که دگرگین کار دیگری شد و آقای پناهی به من پیشنهاد کارگردانی این سریال را داد. در این زمان بود که نظرات دیگری هم دادم و وروی فیلمنامه اعمال شد.

۲] با توجه به شخصیت‌هایی که در فصل یک حضور داشتند و کودک بودند و حال در فصل دوم به یک جوان تبدیل شدند، می‌توان گفت به نظر می‌رسد بازیگران فصل دوم را کورد بازیگران کودک را حفظ کرده‌اند. از جمله لطفعلی که آرامش و سخن گفتنش بی‌شباهت به پدر نیست. این نشان از اشراق کامل شما روی نقش‌ها و بازی‌های فصل اول دارد؟

به‌هر حال زمانی که درباره شخصیت‌پردازی با دوستان صحبت می‌کردیم، در بازی به این قضیه رسیدیم و برای کاراکترها این‌گونه تعریف کردیم. به‌خصوص لطفعلی که پسر لیث است و طبیعتاً باید چیزهایی از پدرش در وجودش داشته باشد. مضاف بر این‌که کاره‌خداشناس یک جنس بازی زیربوستی دارد که در کار خیلی آرام و راحت است و اصولاً یکی از دلایلی که انتخابش کردیم همین مسأله بود.

۳] افسانه‌ها و قصه‌ها معمولاً آموزه‌های اخلاقی با خود به همراه دارند. در مستوران چه آموزه‌هایی مدنظر شما و نویسنده و تهیه‌کننده بود و می‌خواستید به مخاطب آنها را منتقل کنید؟

فکر می‌کنم باید ببینیم نویسنده در متن به چه چیزهایی فکر کرده بود. با این حال می‌توانم بگویم فصل دوم مستوران خیلی از مسألات را مطرح می‌کند. یعنی بحث عدالت، عشق، وفاداری و به‌طور کلی خیلی از مفاهیم انسانی را مطرح کرده و روی آن کار می‌کند. البته نویسنده با نبجری که داشته این مفاهیم را خیلی نامحسوس در کار و برگزاند شخصیت‌ها آورده است. به عقیده من یکی از جذابیت‌های فیلمنامه این است که شعار نمی‌دهد. یعنی با این‌که ما از شاهنامه و گلستان و... اقتباس داریم اما رو نیست و در لایه‌های داستان گنجانده شده‌است.

۴] در سکانس‌هایی از این سریال مخاطب شاهد وضو گرفتن لطفعلی و فرایض دینی است. هدف‌تان این بود که نشان بدهید این داستان در مقطعی از زمان روایت می‌شود که اسلام ورود کرده و می‌خواستید آموزه‌های دینی را هم در سریال داشته باشید؟

۵] هاشمی: به‌هر حال در دوران صفویه اسلام وارد شده بود و با ورود شخصیت ملاحسین با بازی آقای آتش کی و چهره دینی کار پررنگ‌تر می‌شود. لطفعلی هم آدمی متدین است. اما همان‌طور هم که درست‌کار است، اشتباهاتی هم دارد. یعنی شخصیت خاکستری است. مثلاً شکستن دل سوده یکی از همین موارد است. حتی من معتقدم ما در مستوران شخصیت کاملاً سیاه یا کاملاً سفید نداریم. به این معنی که شخصیت‌های منفی و مثبت این سریال وجوه مختلفی دارند و تک بعدی نیستند.

شبکه را یکی از متنوع‌ترین باکس‌های پخش فیلم شبکه براساس گونه‌های سینمایی توصیف کرد که شنبه‌ها فیلم‌های کمدی، یکشنبه‌ها فیلم‌های ورزشی، دوشنبه‌ها فیلم‌های علمی-تخیلی، سه‌شنبه‌ها فیلم‌های حادثه‌ای و هیجان‌انگیز و چهارشنبه‌ها فیلم‌های ترسناک و دلهره‌آور در آن پخش خواهد شد. غلام‌رضایی ادامه داد: هر هفته پنجشنبه‌ها ساعت ۲۳ هم یک فیلم سینمایی جدید از شبکه نمایش پخش خواهیم کرد.

۱] روایت آقای سرشار صرفاً به دلیل حس نوستالژیک کار است یا کارکرد دیگری هم دارد؟ البته که راوی قصه است. اما مهم‌ترین دلیل حضور ایشان در مستوران خاطراتی است که هر کدام از ما با صدای ایشان داریم؟

البته آقای سرشار در فصل یک هم بود. با این حال صدای ایشان در کار جذابیت ایجاد می‌کرد. به همین دلیل در طول قصه فصل دوم از روایت ایشان بیشتر استفاده کردیم. صدای خانم ثریا قاسمی هم پیشنهاد من بود. چون در سری اول اشعار با صدای خانم علو بود و در این فصل تصمیم گرفتیم از صدای خانم قاسمی استفاده کنیم.

۲] فکر می‌کنم یکی از متفاوت‌ترین و جذاب‌ترین تجربه‌های دوران بازیگری‌تان را در این سریال و نقش «غزال» داشتید. از این تجربه می‌گویید و این‌که اصولاً بازیگر برای ایفای نقش تاریخی چه چالش‌هایی در کار دارد؟

۳] الهه خادمی (بازیگر نقش غزال): غزال اولین نقش تاریخی بود که بازی کردم و بسیار نقش جذابی بود. وقتی در فصل اول هم برای این نقش با من صحبت کردند چشمانم از خوشحالی برق زد. متفاوت‌فصل اول با فصل دوم این بود که در فصل اول غزال را از دور می‌دیدیم، ولی در فصل دوم خیلی عمیق‌تر با کاراکتر غزال آشنا شدیم. اصولاً خاصیت نقش این‌گونه بود، چون در فصل اول غزال نوجوان بود، ولی در فصل دوم که ۲۰سال گذشته، پخته‌تر و عمیق‌تر شده و اهداف متفاوت و بزرگ‌تری را دنبال می‌کند. به همین علت

نشست صمیمانه «جام جم» با کارگردان

مستوران؛ شیرینی

ناخودآگاه در بازی هم این اتفاق تاثیرگذار بود.

۱] نگین و صائب در فصل اول مستوران حضور داشتند و یکی از نکات مثبت کار این بود که کاراکترهای فصل یک رها نشدند و در فصل دوم هرکدام داستان خود را دارند. چطور سعی کردید را کورد بازی آنها را در فصل دوم حفظ کنید؟ ضمن این‌که چه چالش‌هایی برای بازی در این نقش داشتید؟

۲] شکوفه هاشمیان (بازیگر نقش نگین): در مورد این‌که ما باید ادامه آن کاراکترها را بازی می‌کردیم، باید بگویم من فصل یک را دیده‌ بودم و خیلی هم دوست داشتم اما به کاراکتر نگین خیلی دقت نکرده بودم. وقتی قرار شد در فصل دوم بازی کنم، بخش‌های مهمی از بازی نگین را دیدم ولی بیشترین کمکی که به من کرد، تحلیل نقش بود. یعنی متن به من می‌گوید مادرش توسط پدرش به چاه انداخته شده و بعد از آن رفته و

قلم

نگارش یک متن حرفه‌ای

محمد حنیف، نویسنده چهره‌دستی است که در قامت رمان‌نویس و پژوهشگر ادبیات داستانی فعالیت داشته. از وی تاکنون ده‌ها مقاله و چند کتاب منتشر شده است. او سابقه داوری و عضویت در هیات علمی جشنواره‌های متعدد دارد و مقالاتی نیز در مجلات و همایش‌های معتبر علمی فرهنگی داخلی و خارجی ارائه داده است. محمد حنیف در کارنامه خود نوشتن ده‌ها فیلم مستند و داستانی را دارد. وی سال ۱۳۹۱ با عنوان پژوهشگر ارشد از مرکز تحقیقات صداوسیما بازنشسته شده است. سریال مستوران براساس رمان مستوران، نوشته محمد حنیف، ساخته شده است. حنیف میان ادبیات داستان و جامعه رابطه تنگاتنگی می‌بیند. وی پیش از این درخصوص مستوران گفته بود: برای نوشتن اولین نسخه قصه مستوران به بیش از ۵۰ منبع و مأخذ مراجعه کردم و از برخی آثار، حکایات، قصه‌ها یا افسانه‌هایی به عاریت گرفتم اما در مرحله بازآفرینی و در گفت‌وگو با بزرگوارانی که از ایشان یاد شد، متن اولیه تغییرات دیگری پذیرفت؛ چنانچه واقعا نمی‌دانستم سهم هر اثر در قصه هر قسمت از سریال چقدر بوده و آیا تخیل من و همکاران اهل فن، چه میزان در خلق قصه مذکور تاثیر داشته است؟

دریچه

تهیه‌کنندگی به شیوه مستند

عطا پناهی، تهیه‌کننده مستوران ۲، کارهای بسیاری را در سینما و تلویزیون تهیه کرده است. او در آثاری همچون برنامه تلویزیونی تک رنگ و مستند ورزشی «باگشت‌های بزرگ» فعالیت داشته است. پناهی تاکنون مستند و مجموعه مستندهای بسیاری را هم تهیه کرده است. تهیه‌کنندگی فیلم «پرویزخان» هم از آثار اوست. وی پیش از این درخصوص تولید

مستوران ۲ به جام جم گفته بود: وقتی تصمیم گرفتیم فصل دوم مستوران را بسازیم، نگران بودیم که آیا فصل دوم هم می‌تواند به جذابیت فصل یک باشد؟ اما هدف مان این بود که مستوران ۲ باید بهتر و جذاب‌تر از فصل قبل باشد بنابراین با آقای حنیف، نویسنده سریال، جلسات بسیاری داشتیم و نقاط ضعف و قوت فیلمنامه فصل اول را بررسی و سعی کردیم در هر قسمت از این سریال ۳۸ قسمتی که آماده شده، جذابیت داستان را حفظ کنیم و با فراز و فرودهایی که نویسنده برای داستان‌ها طراحی کرده، بتوانیم نظر مخاطبان را با هر سلیقه‌ای به سریال جلب کنیم. مثلاً این‌که جاهایی از فیلمنامه می‌بینیم که فضا مفرح‌تر می‌شود و یک جاهایی نفسگیر و پر از تعلیق. کاری که انجام دادیم این بود که در کنار خط اصلی داستان، خرده‌داستان‌هایی به فیلمنامه اضافه کنیم که هرکدام به‌تنهایی می‌تواند جذاب باشد.

پدیده‌های شهر مستوران

سیدعلی هاشمی با کارگردانی فصل دوم سریال «مستوران» نشان داد که از حرفه‌ای‌های این عرصه است که در صورت پرقدرت ادامه‌دادن مسیر آینده درخشانی خواهد داشت. از دیگر پدیده‌های مستوران نقش غزال با نقش‌آفرینی الهه خادمی است که پرتوان و تاثیرگذار ظاهر شده است.

کوارکد را اسکن کنید

نما

